

„Homo economicus a budoucnost lidstva“ – eseje

Bude tomu již pár set let, co Evropou prošlo osvícenství. Víra v Boha se dostala na druhé místo; první místo zaujal rozum. Převaha rozumového myšlení brzy způsobila průmyslovou revoluci a „osvícená“ část světa začala dominovat zbytku světa. „Západní“ křesťanský svět dnes má ve světě naprostou převahu ekonomickou i technologickou. Aristotelovské vidění světa jsme již prakticky odmítli, nějaká *komplementární dualita* již je v moderní společnosti přece přežitek; dominance Absolutna nad hmotou už dnes nepřipadá v úvahu. Pod tíhou všech těchto normativních a pozitivistických věd jsme již vlastně ono „Absolutno“ zcela vyřadili ze slovníku - v našem komunisty náboženstvím oproštěném státě to platí dvojnásob.

Většina z nás se již v životě nesoustředí na nic jiného, než na neustálé zkvalitňování materiálního života. Zatímco si tak „vychutnáváme“ naši neustále narůstající spotřebu energií i surovin, kvalita osobního života se nijak nezlepšuje. Problémových manželství končících rozvodem neubývá, zdravotní stav obyvatelstva se stále zhoršuje (jsme stále častěji alergičtí na zcela přirozené věci jako mléko, obiloviny a jiné běžné potraviny) a pokud jde o duchovní úroveň, je společnost zcela v rozkladu – pojmy *etika, morálka, respekt, pokora* a další se staly jen prázdnými pojmy. Vše se točí pouze okolo našich fyzických potřeb – ostatně všechny vědy to jen podporují; a naopak názory „z druhé strany“, nehodící se k našemu *světovému názoru*, jsou považovány za nevědecké, šarlatánské, nebo zkrátka „jen“ nehodné zájmu.

Každému přece musí být jasné, že neustále zvyšovat spotřebu nepůjde donekonečna. Vlády však otázky omezenosti zásob fosilních paliv příliš neřeší, neboť jakákoliv omezení by zhoršila aktuální ekonomickou situaci a voliči by už takové politiky znovu nezvolili. Každý by nejraději držel „funkční“ status *quo*. Odborné výzkumy přitom prokazují, že ekonomické dopady opatření provedených dnes by byly nesrovnatelně méně bolestivé, než škody, které v budoucnu vzniknou v důsledku současné honby lidstva za „mamonem“. Lidstvo se snad ze svých chyb nikdy nepoučí, vždy se upřednostní řešení *pak*, než preventivní *ted'*.

S nadcházející krizí však vyvstává další otázka, již zmíněná v prvním odstavci: Drží vůbec ještě současnou západní civilizaci pohromadě něco jiného než materialismus? V zájmu „zisku“ zahazujeme již dnes jakékoliv zbývající morální zásady, dá se tedy vůbec předpokládat nějaké *charakterní jednání* v okamžiku krize? Stručně řečeno: Nepovraždíme se tu navzájem při boji o „poslední barel ropy“?

Dobrým příkladem, ukazujícím nám skutečný stav dnešní světské společnosti, jsou některé televizní „reality“ show. Už jen ochota některých lidí zúčastnit se pod vidinou peněz soutěže, kde se na několik měsíců zavřou do malého prostoru s dalšími podobnými jedinci, a tam pod neustálým dozorem kamer (a tím pádem i celého národa) budou žít, je zřejmým signálem, že někde asi něco není úplně v pořádku. Lidé se už zcela dobrovolně vzdávají svých základních práv, jen kvůli potenciální možnosti vyhrát *velké peníze*. Neboli: Peníze jsou pro tyto lidi důležitější než vlastní soukromí a lidská důstojnost.

Vše se v mnohem intenzivnější podobě ukáže až po určité době, kdy „soutěžící“ začnou trpět tzv. „ponorkovým syndromem“, pramenícím právě z přítomnosti mnoha lidí na příliš malém prostoru. Tehdy *účastníci* odhodí poslední zbytky přetvářky a začnou se chovat *přirozeně*. Což v případě, kdy je žádné morální zásady nevážou, dopadá právě tak, jak jsme měli my všichni možnost vidat na televizních obrazovkách. Díky naprosté neexistenci duchovna se u *účastníků* projeví pudy, což v praxi znamená například právě čistě fyzickou potřebu sexu. Je potom úplně paradoxní, že se najdou kritici takových pořadů, „jak jsou nechutné“ či „nemorální“. Omyl – tyto pořady pouze ukazují zrcadlo společnosti – dokazují nám věci, které jinak za běžných okolností ještě skrýváme za maskou přetvářky. Zdravá společnost by neměla mít potřebu sledovat cizí lidi, jak provádí různé intimní činnosti. Vůbec samotná naše *touha* „šmírovat“, jak jiní uspokojují svoje libido, nedává tak úplně smysl... nahrazuje nám snad shlédnutí něčeho takového vlastní deficit „lásky“? Všeobecný zájem o bulvár, raději než o seriózní informace, je v současné společnosti jasně patrný. Na určité morální pokleslosti společnosti zkrátka něco pravdy opravdu je...

Přes všechn tento kritický postoj k současnému světu ale zůstávám optimistou a věřím, že přeci jen lidé postupně znovu pochopí důležitost morálních a duchovních hodnot v životě; a že společnost neskončí jako v biblické Sodomě a Gomoře. Určitě ale taková proměna nebude okamžitá, nebude to lehké, a vyžádá si to své oběti. *Dokud se dítě nespálí, neuvěří, že ta kamna opravdu pálí.*